

Datum

11 februari 2022

Onderwerp

Inbreng VNG voor hoofdlijnen debat SZW do. 17 februari

Geachte dames en heren,

Aanstaande donderdag spreekt u de ministers Van Gennip en Schouten in het Hoofdlijnen debat over Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Een week later, op 23 februari a.s., spreekt u over het onderwerp Participatiewet/Breed Offensief; een thema dat bij uitstek gemeenten raakt. Zij zijn immers als medeoverheid, en eerste aanspreekpunt van burgers, een relevante speler op dit dossier. Voor beide debatten geven wij u graag de volgende punten mee:

- Herstel van bestaanszekerheid is nu prioriteit;
- De uitvoering moet het kunnen waarmaken;
- Maak werk van een fundamentele herziening Participatiewet;
- Structurele investeringen zijn noodzakelijk.

De punten zullen we hieronder nader toelichten.

Algemene VNG-reactie op regeerakkoord

Gemeenten hebben eerder een, algemene, reactie gegeven op het Regeerakkoord zoals dat in december vorig jaar is verschenen en willen in dit verband graag nog het volgende bij u onder de aandacht brengen.

Veel van het werk van het nieuwe kabinet, en wetgeving vanuit uw Kamer, zal steunen op de inspanningen van de 345 Nederlandse gemeenten. Het is daarbij van belang goed samen te werken, zodat we als overheden, rijk en gemeenten, elkaar kunnen versterken in onze gezamenlijke doelstellingen. Wij zijn daarom verheugd te kunnen constateren dat het regeerakkoord een aantal maatschappelijke opgaven benoemt, waarvoor ook gemeenten zich hard maken. Eerder hebben we die, samen met gemeentelijke netwerken, beschreven in [De winst van het sociaal domein](#). *Herstel van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het belang van gezond leven* zijn grote opgaven die sterk met elkaar samenhangen en daarom een langjarige en niet vrijblijvende samenwerking van de overheid en alle maatschappelijke partners in en rondom het sociaal domein vragen. Deze thema's moeten we met prioriteit oppakken: op de korte termijn doen wat al anders kan en op de lange termijn het fundamenteel anders organiseren.

Deze drie thema's, die ook andere uitdagingen en thema's doorsnijden, en een integrale visie op maatschappelijke opgaven vragen, verdienen zowel van bestuur, beleid als van uitvoering de nodige aandacht.

Het Regeerakkoord biedt goede aanknopingspunten voor de korte termijn. Het is *een stap in de goede richting* om toe te werken naar dé stip op de horizon: fundamentele herziening van de Participatiewet, het borgen van bestaanszekerheid en het vergroten van kansengelijkheid.

Kijkend naar de onderwerpen die bij uw commissie aan de orde zijn, vragen wij expliciet uw aandacht voor:

1. Herstel van Bestaanszekerheid is nu prioriteit

In november vorig jaar hebben wij in het kader van armoede- en schuldenbeleid samen met Divosa [een brief](#) aan de Kamer gestuurd. Bestaanszekerheid is een grondrecht en geen beleidskeuze. Het gaat dan om de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen en de zekerheid van werk en mee kunnen doen in de samenleving. Met een dak boven je hoofd, betaalbare zorg en in een veilige omgeving. Om dit mogelijk te maken is, anders dan nu, een eenvoudig en duidelijk systeem van toeslagen en inkomensondersteuning nodig. Bestaanszekerheid, en het vertrouwen hierin, is voor mensen cruciaal om betekenisvolle stappen te zetten op weg naar werk, activering en toekomstperspectief. In het Regeerakkoord zitten belangrijke ingrediënten om bestaanszekerheid te borgen. Als medeoverheid werken we graag mee aan de veranderingen in het huidige Toeslagenstelsel, het verhogen van het sociaal minimum en de fundamentele hervormingen in de arbeidsmarkt. Als gemeenten willen wij echter geen pleisters meer plakken op actuele ontwikkelingen (energie- en woonlasten). Als gemeenten kunnen wij de gevolgen van armoede verzachten, maar de taak om bestaanszekerheid te garanderen en te zorgen dat werken loont, ligt bij de Rijksoverheid. We roepen het nieuwe kabinet daarom op om structureel werk te maken van bestaanszekerheid.

2. De uitvoering moet het kunnen waarmaken

Veel van de maatschappelijke vraagstukken waarvoor Nederland staat, vragen om een samenhangende benadering; een integrale aanpak, en geen benadering met afgebakende doelgroepen en ad hoc regelingen die de uitvoering soms eerder tegenwerken dan stimuleren. Wij zijn verheugd dat het kabinet de menselijke maat, vertrouwen, eenvoud van regelgeving en aandacht voor de uitvoering hoog in het vaandel heeft. We moeten gezamenlijk het vertrouwen in de overheid herstellen. Maar *the proof of the pudding is in the eating*. Wij zullen daarom telkens, in het belang van onze inwoners, voorgenomen beleid en regelgeving langs de meetlat van deze, door het kabinet geformuleerde en door ons onderschreven, uitgangspunten leggen. Is het voorgestelde in het belang van onze inwoners? Is het *uitlegbaar, uitvoerbaar en juridisch houdbaar*?

3. Maak werk van een fundamentele herziening Participatiewet

Een brede benadering van samenhangende vraagstukken vraagt ook een passend, adequaat en domein-overschrijdend instrumentarium. Mede om die reden is de Participatiewet toe aan een fundamentele herziening. De eerste stappen zijn daartoe vorig jaar al gezet, in gesprekken met verschillende maatschappelijke organisaties, die uiteindelijk moeten resulteren in een gewijzigde Participatiewet. Dat gaat vérdere dan de in het regeerakkoord aangekondigde aanpassing van de kostendelersnorm en het wijzigen van bijverdiengrenzen in de bijstand. Ook gaat het verder dan het afslijpen van de scherpe kantjes rondom handhaving en controle. Het is belangrijk een duidelijke scheiding aan te brengen tussen fouten enerzijds en opzet en grove schuld anderzijds. Het gaat er om met preventieve maatregelen in te zetten op het bereiken van spontane naleving van de wet en

passend te blijven reageren op calculerend gedrag. De Participatiewet zoals gemeenten die voor ogen hebben, zal meer ruimte moeten bieden aan de uitvoering, met de juiste prikkels voor bestaanszekerheid, activering en dienstverlening. Wij willen een wet die bijdraagt aan een samenhangend sociaal beleid, gericht op de arbeidsmarkt van morgen en die uitgaat van een positiever mensbeeld dan nu het geval is; *vertrouwen in onze inwoners*.

4. Structurele investeringen noodzakelijk

Uit het in het regeerakkoord aangekondigde bedrag van € 500 mln. structureel worden, zo begrijpen wij, drie zaken bekostigd: hervorming van de arbeidsmarkt, schulden en armoedebeleid en het vergroten van arbeidsdeelname; intensivering re-integratie van uitkeringsgerechtigden en van werk naar werk trajecten. *Deze structurele investering is een stap in de goede richting, maar voor de gezamenlijke ambities en opgaven op deze terreinen is het echter ontoereikend.* Zeker als uit dit budget ook de ambities moeten worden betaald die samenhangen met de aanbevelingen van de commissie Borstlap en het advies van de WRR (*Het betere werk, de nieuwe maatschappelijke opdracht*). In dit verband vragen wij ook uw aandacht voor de [recente brief](#) van de Werkkamer aan minister Schouten over de banenafpraak. Daarin wordt door gemeenten en sociale partners, naast aandachtspunten voor de banenafpraak, zorg uitgesproken over het voortbestaan van een publieke sociale infrastructuur, zoals de sociale ontwikkelbedrijven, die ook een rol hebben bij het aan werk helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het bieden van beschermt werk.

Als overheden hebben we elkaar nodig om de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren. Zo is er een groot arbeidsmarkt vraagstuk in de domeinen onderwijs, klimaat, energie en wonen: lukt het voldoende goed opgeleid personeel te vinden? Als medeoverheden moeten we hier de handen in één slaan. Dit betekent ook het borgen van evenwichtige interbestuurlijke en financiële verhoudingen.

Tot nu toe waren de middelen voor schuldenaanpak incidentele middelen. Gemeenten vinden het van belang dat dit structureel geborgd gaat worden en toereikend is voor een effectieve schuldhelpverlening door gemeenten. Om onze inwoners het perspectief te bieden duurzaam mee te kunnen doen zijn structurele investeringen nodig op het terrein van activering. Het Regeerakkoord lijkt hierin te voorzien, hoewel wij niet gerust zijn over de, uiteindelijke, hoogte van het budget dat nodig zal zijn om de ambities op dit terrein mogelijk te maken. De afgelopen jaren zien we juist dat de gemeentelijke budgetten voor re-integratie fors zijn verminderd. De uitkeringscomponent van de Bijstand is het veelvoudige van het bijbehorende re-integratiebudget. Meer investeren in begeleiding, meer toeleiding naar werk, en het stimuleren van actieve maatschappelijke deelname, vertaalt zich op termijn positief uit. Zowel maatschappelijk, sociaal, financieel en in gezondheid.

Verder is het noodzakelijk dat er een extra impuls wordt gegeven aan de doorontwikkeling van de arbeidsmarktregio's. Dit is in het belang van een effectieve en efficiënte dienstverlening aan zowel werkgevers, werknemers, uitkeringsgerechtigden en nuggers (niet uitkeringsgerechtigden). Daarbij kan worden geleerd van de activiteiten van de Regionale Mobiliteitsteams (RMT's) en de wijze waarop verschillende partijen invulling aan de samenwerking geven. Het concept van de arbeidsmarktregio's zoals 10 jaar geleden van start is gegaan, is toe aan een aangepast, op de huidige omstandigheden en uitdagingen toegesneden, concept van dienstverlening.

Naast de inhoudelijke noodzaak van de investering in mensen die aan de basis van de arbeidsmarkt staan, geldt als randvoorwaarde dat structurele middelen nodig zijn om uitvoeringskracht te versterken. Op die manier kan snel, en structureel, meer resultaat worden geboekt dan op dit moment mogelijk is.

Wij vertrouwen erop dat u bovengenoemde onderwerpen en aandachtspunten mee zult nemen in uw overwegingen en beraadslagingen tijdens het overleg met de betrokken ministers.